

Date: 9th February-2025

АКТЁРЛИК МАҲОРАТИ: ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ ЁНДАШУВЛАР

Убайдуллаева Юлдуз, Орипова Дилором
Республика мусиқа ва санъат техникуми

Аннотация: Ушбу мақолада актёрлик маҳоратининг назарий ва амалий асослари таҳлил қилинади. Актёрлик маҳорати саҳна ва экранда ишончли образ яратиш учун жисмоний, рухий ва нутқий тайёргарликни талаб қилади. актёрлик маҳоратини ривожлантиришга қаратилган машқлар, импровизация усуллари ва жисмоний тайёргарлик техникалари таҳлил қилинади. Тадқиқот шуни кўрсатадики, замонавий актёрлар учун классик ва инновацион усулларни уйғунлаштириш самарали натижалар беради.

Калит сўзлар: актёрлик маҳорати, театр, кино, Станиславский тизими, импровизация, саҳна нутқи, психологик ҳолат.

Кириш

Актёрлик маҳорати – театр ва кино санъатида асосий омиллардан бири бўлиб, образ яратиш жараёнида жисмоний ва рухий ҳолатларни бошқаришни ўз ичига олади. Ушбу мақолада актёрлик маҳоратининг назарий асослари, методлари ва амалий усуллари таҳлил қилинади.

Актёрлик маҳорати – бу актёрнинг саҳнада ёки экранда образни табиий ва ишончли намоён этиш қобилиятидир. У қуйидаги элементларни ўз ичига олади:

- Эмоционал ифодалаш – образни рухий ҳолатлар орқали етказиш;
- Жисмоний ҳаракат – ҳаракатлар, жестлар ва мимикалар орқали характер яратиш;
- Овоз ва нутқ техникаси – дикция, тембр ва интонация орқали таъсирчан нутқ яратиш;
- Импровизация – саҳнада кутилмаган вазиятларга мослашиш ва табиийликни сақлаш.

Актёрлар маҳоратини ошириш учун қуйидаги машқлар қўлланилади:

Жисмоний тайёргарлик – тана пластикаси ва саҳна ҳаракатларини ривожлантириш;

Релаксация машқлари – стрессни йўқотиш ва образга киришни осонлаштириш;

Эмоционал хотира машқлари – шахсий ҳис-туйғуларни қайта ҳис қилиш орқали образ яратиш;

Диалог ва нутқ машқлари – саҳна нутқини равон ва таъсирчан қилиш.

Актёрлик маҳоратини ўқитишда илғор хорижий тажрибалардан фойдаланиш муҳим аҳамиятга эга. Масалан, Америка Қўшма Штатларидаги Голливуд кино академиясида актёрлик маҳорати фанларини ўқитишнинг ўзига хос методикалари мавжуд. Бу методикалар актёрларнинг ижодий қобилиятларини ривожлантиришга

Date: 9th February-2025

қаратилган бўлиб, уларнинг сахнада ва экранда табиий ва ишончли ижро этишларини таъминлайди.

Актёрлик маҳоратининг асосини ташкил этувчи актёрлик тренинглари актёрларнинг диққат, хотира, тасаввур ва импровизация қобилиятларини ривожлантиришга қаратилган. Бу машқлар актёрнинг сахнадаги ҳаракатлари ва нутқини такомиллаштиришга ёрдам беради.

Актёрлик маҳоратида сахна нутқи муҳим ўрин тутди. Актёрнинг овози ва нутқи орқали образни ифодалашни томошабинга таъсирчанликни оширади. Сахна нутқини ривожлантириш учун махсус машқлар ва методикалар қўлланилади.

Актёрлик маҳоратини ривожлантириш учун назарий билимлар билан бирга амалий машқлар ва илғор тажрибалардан фойдаланиш муҳимдир. Бу актёрнинг ижодий салоҳиятини оширишга ва сахнада ёки экранда ишончли образ яратишга ёрдам беради.

АДАБИЁТЛАР:

1. Қуронов Ю. Актёрлик маҳорати асослари. – Тошкент: Санъат, 2015.
2. Тожибоев Б. Сахна нутқи ва актёрлик маҳорати. – Тошкент: Фан ва технология, 2018.
3. Ғуломов С. Театр санъати ва актёрлик маҳорати. – Тошкент: Наврўз, 2020.
4. Мирзаева Д. Сахна ҳаракатлари ва жисмоний тайёргарлик. – Тошкент: Бадиий адабиёт, 2017.
5. Раҳимов Н. Театр ва кино актёрининг ижодий маҳорати. – Тошкент: Ўзбекистон Миллий энциклопедияси, 2019.
6. Маматқулов Ш. Импровизация ва сахна ҳаракатлари. – Тошкент: Иқтисодиёт ва маданият, 2021.
7. Искандаров А. Актёрлик маҳорати машғулотлари. – Тошкент: Ўзбекистон давлат санъат институти нашриёти, 2016.
8. Каримов У. Сахнада психологик ҳолат ва роль яратиш. – Тошкент: Маънавият, 2014.
9. Холмуродов Б. Театр педагогикаси ва актёрлик санъати. – Тошкент: Ўқитувчи, 2018.
10. Абдуллаев Х. Кино ва театрда роль ижроси. – Тошкент: Бадиий академия, 2022.

